

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра статистики та математичних методів в економіці
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 051 «Економіка»
за освітньою програмою
«Бізнес-економіка та аналітика»
на тему: «Статистичний аналіз конкурентної політики в Україні»

Виконавець:

студентка факультету економіки та управління
підприємництвом

Ісаєв Самір Ромазанович _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Ольвінська Юлія Олегівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Роздробленість ринків, динамічний розвиток глобалізації та швидкий технологічний прогрес вимагають постійного удосконалення і адаптації економічних систем до сучасних викликів. Одним із ключових факторів успішного функціонування ринкової економіки є належний рівень конкуренції, яка є каталізатором інновацій, зростання продуктивності та поліпшення якості товарів та послуг.

Україна, як держава із розвинутою ринковою економікою, не є винятком і також стикається з важливим завданням стимулювання конкуренції та впровадження ефективної конкурентної політики. Правильне регулювання, а також підтримка конкуренції є необхідними елементами для забезпечення справедливої гри на ринках, захисту прав споживачів й сприяння розвитку підприємництва, інновацій.

У зв'язку з цим, актуальним стає вивчення особливостей конкуренції та конкурентної політики в Україні, їх впливу на економічний розвиток країни, а також шляхи їх подальшого вдосконалення. Розуміння проблем та викликів, з якими зіштовхнулася Україна в контексті конкуренції, допоможе знайти ефективні рішення для підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Результати цього дослідження сприятимуть поглибленню розуміння сутності конкуренції та конкурентної політики в Україні, виявленню ключових проблем та шляхів їх вирішення, а також внесенню вагомого внеску в практичне вдосконалення конкурентного середовища країни.

Таким чином, дана дипломна робота спрямована на розкриття основних аспектів конкуренції та конкурентної політики в Україні, виявлення проблем та недоліків існуючої системи, а також визначення напрямків для подальшого удосконалення цих процесів.

Мета роботи – дослідження особливостей конкуренції й конкурентної політики в Україні, аналіз проблем та недоліків існуючої системи, а також розробка пропозицій та рекомендацій щодо їх подальшого удосконалення.

Завдання, які потребують вирішення:

- з'ясування сутності та ролі конкуренції і конкурентної політики;
- вивчення теоретичних засад та методів правового регулювання відносин конкуренції;
- вивчення зарубіжного досвіду реалізації конкурентної політики;
- проведення аналізу основних показників динаміки конкуренції на ринках держави;
- проведення аналізу правових форм та засобів реалізації конкурентної політики держави;
- здійснення оцінки конкурентного середовища і конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в Україні;
- виявлення можливих шляхів посилення конкуренції та державної конкурентної політики;
- пошук напрямів та засобів підвищення ефективності механізмів та інструментів регулювання конкуренції в Україні;

– визначення векторів стимулювання конкуренції на ринках України.

Об’єкт дослідження – конкуренція та конкурентна політика в Україні.

Предмет дослідження – особливості функціонування конкуренції в Україні, включаючи ринкові умови, діюче законодавство, структуру ринків, а також взаємодію між суб’єктами господарювання.

Методи дослідження. Вирішення поставлених у роботі завдань здійснено з використанням таких прийомів і методів дослідження: метод логічного узагальнення; методи аналізу та порівняння, графічний і табличний методи; метод монографічного аналізу; аналіз динаміки.

Інформаційною базою дослідження стали дані Державної служби статистики; звіти Антимонопольного комітету України, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, нормативно-правові акти, інформація з мережі Інтернет згідно теми кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Основні результати дослідження та висновки було представлено на конференціях ОНЕУ та опубліковані у тезах та статті:

Ісаєв С. Р. Статистичний аналіз основних показників конкуренції на ринках України [Текст] / С. Р. Ісаєв, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 10. Частина I. Одеса, ОНЕУ. 2024. С. 91 – 67.

Ольвінська Ю.О., Ісаєв С. Р. Статистичний аналіз реалізації конкурентної політики держави. Актуальні аспекти сучасної статистичної науки і практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції пам’яті проф. А.З. Підгорного, м.Одеса, 7 червня 2024 р. Одеса, 2024, с.85-56.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі розглянуто **теоретичні основи конкуренції та конкурентної політики**, сутність та роль конкуренції та конкурентної політики, а також методи правового регулювання відносин конкуренції

У другому розділі було проведено статистичний аналіз стану конкуренції та конкурентної політики в Україні, проаналізовано динаміку основних показників конкуренції, проведено аналіз правових форм та засобів реалізації конкурентної політики, оцінювання конкурентного середовища і конкурентоспроможності суб’єктів господарювання в Україні

У третьому розділі було запропоновано шляхи посилення конкуренції та державної конкурентної політики, підвищення ефективності механізму та інструментів регулювання конкуренції в Україні

ВИСНОВКИ

В наш час, конкуренція виступає у ролі важливого фактору розвитку національної економіки, а також забезпечення ефективного функціонування ринкової

системи. Правильно обрана конкурентна політика держави має вирішальне значення у процесі забезпечення стабільного функціонування ринкових систем й також загалом допомагає у стимулюванні її збалансованого соціо-еколого-економічного розвитку.

Серед вчених існує безліч думок і підходів стосовно трактування терміну «конкуренція», тому досі відсутнє єдине загальне визначення даного поняття.

Сьогодні, конкуренцію актуально розглядати, як одну із важливих форм руху капіталу між суб'єктами господарювання на національному та міжнародному рівні, що в кінцевому результаті сприяє розвитку національної господарської системи, конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та підвищенню добробуту населення країни.

Досліджено особливості внутрішньогалузевої, міжгалузевої та міжнародної конкуренції, здійснено їх порівняння, в результаті чого стало зрозуміло, що конкуренція виконує ряд важливих функцій у процесі економічного розвитку держави.

Таким чином, було запропоновано власне визначення конкуренції, як «складного процесу взаємодії різних суб'єктів господарювання на ринку, який відбувається в жорсткій боротьбі за здобуття максимального прибутку, шляхом постійного вдосконалення виробничих технологій, зниження витрат на виробництво та підвищення якості продукції, проходить у формі змагання за обмежене число ресурсів та збільшення кількості споживачів, налагодження партнерських відносин із контрагентами, що має всезростаючий характер у контексті глобальних змін, а також сприяє сталому розвитку ефективної економіки, стимулює розробку, впровадження й використання інновацій з метою забезпечення безперервного процесу поліпшення якості виготовлених товарів і наданих послуг із забезпеченням права й можливості «вільного» вибору для споживачів».

Встановлено, що засади та методи регулювання відносин конкуренції в Україні здійснюються відповідно до прийнятих нормативних актів (Постанова Верховної Ради України «Про Державну програму демонополізації економіки і розвитку конкуренції») та законів «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», а також й інших законів та нормативно-правових актів, прийнятих у відповідності до цих законів.

Забезпечення економічної конкуренції виступає одночасно дуже важливим і складним об'єктом державного регулювання, а тому на сучасному етапі розвитку ринкових відносин та конкурентного середовища потребує безперервного процесу удосконалення наявних форм й засобів, що використовує держава для здійснення регулювання відносин (зв'язків) між суб'єктами господарювання тощо.

Суттєві структурні диспропорції в економічній системі нашої держави свідчать про необхідність її переорієнтації на нові принципи розвитку й побудову відповідної моделі конкурентної політики, яка б об'єктивно враховувала, як наші національні особливості, так й світові тенденції ефективного розвитку міжнародних інвестиційних потоків тощо.

Тому, світовий досвід реалізації конкурентної політики, а передусім досвід країн Європейського Союзу, є особливо актуальним для нашої держави і його використання

допоможе у визначенні найбільш оптимальних шляхів розвитку вітчизняної конкурентної політики.

У довоєнний період (до 2021 року) Україна піднімалась у Світовому рейтингу конкурентоспроможності (за період 2017-2021 рр. піднялась у ньому на 6 позицій), що є позитивним явищем, адже означає поліпшення показників її діяльності та позицій у порівнянні із іншими країнами щодо здатності конкурувати, а також досягати економічного успіху (зростання) на глобальній арені. Також, аналіз показників обсягу ВВП, експорту й імпорту продукції, надходження прямих іноземних інвестицій, вказують на поступове підвищення рівня конкуренції та конкурентоспроможності нашої держави до 2021 року.

Війна значно послабила конкурентні позиції України на міжнародній арені, а також знизила конкуренцію між суб'єктами господарювання всередині держави. Однак, злагоджені діє органи влади, суб'єктів бізнесу та іноземних партнерів допоможуть у швидкому економічному відновленні нашої держави й розвитку конкуренції та конкурентних відносин.

Проте Уряд України продовжує вживати усіх можливих заходів для зміцнення конкурентної політики, а також стимулювання конкуренції, що включають реформування наявного законодавства, зміцнення ролі й повноважень антимонопольного органу, створення найбільш сприятливих умов для розвитку суб'єктів господарювання й інновацій.

Для подальшого удосконалення конкуренції та конкурентної політики в Україні необхідно: продовжувати реформування законодавства з метою створення прозорих і ефективних правил гри, що відповідають міжнародним стандартам конкуренції; забезпечити органи Антимонопольного комітету України достатніми ресурси й повноваженнями для ефективного здійснення своїх функцій; створити сприятливе середовище для розвитку підприємництва, зокрема шляхом надання фінансової та інфраструктурної підтримки інноваційним підприємствам.

В теперішніх умовах, держава повинна стимулювати суб'єктів господарювання максимально використовувати наявний виробничий та сировинний потенціал, або ж сприяти максимальному його використанню за рахунок розширення стадій поглибленої переробки сировини (продукції) із якою працюють і збільшувати ланцюг доданої вартості продукції, що виробляє.

Удосконалення конкурентної політики та стимулювання конкуренції в Україні сприятиме підвищенню ефективності економіки, збільшенню кількості інвестицій, покращенню якості продукції й послуг, зниженню цін для споживачів, а також та загальному підвищенню життєвого рівня населення.

АНОТАЦІЯ

Ісаєв С., «Статистичний аналіз конкурентної політики в Україні».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «051 Економіка» за освітньою програмою «Бізнес-економіка та аналітика». – Одеський національний економічний університет. – м. Одеса, 2024 рік.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – конкуренція та конкурентна політика в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти поняття «конкуренція» та «конкурентна політика».

Проведено статистичний аналіз стану конкуренції в державі та вплив конкурентної політики на розвиток національної економіки.

За результатами проведеного дослідження визначено основні шляхи посилення конкурентної політики держави, напрями підвищення ефективності механізму регулювання конкуренції на ринках України.

Ключові слова: статистичний аналіз; конкуренція; конкурентна політика; конкурентоспроможність; конкурентне середовище.

ANNOTATION

Isaev S., "Statistical analysis of competitive policy in Ukraine."

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty "051 Economics" under the educational program "Business Economics and Analytics". – Odesa National University of Economics. - Odesa, 2024.

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the research is competition and competitive policy in Ukraine.

The paper examines the theoretical aspects of the concept of "competition" and "competitive policy".

A statistical analysis of the state of competition in the state and the influence of competition policy on the development of the national economy was carried out.

Based on the results of the research, the main ways of strengthening the state's competitive policy, directions of increasing the efficiency of the competition regulation mechanism on the markets of Ukraine have been determined.

Keywords: statistical analysis; competition; competitive policy; competitiveness; competitive environment.